

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 361/2022-73

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marián Vulgan, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 61C/36/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 61C/36/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 61C/36/2018 konať bez zbytočných prietrahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **1 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **738,47 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 3. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 61C/36/2018 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“). Navrhuje v napadnutom konaní okresnému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov, priznať mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 4 000 eur a náhradu trov konania.

2. Žalobca [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), sa žalobou doručenou okresnému súdu 7. marca 2018 domáha zaplatenia sumy 834,82 eur z titulu vydania bezdôvodného obohatenia proti sťažovateľovi ako žalovanému. Žalobca žalobu odôvodnil tým, že v období od 1. januára 2017 do 28. februára 2018 skladoval veci sťažovateľa v skladovacom kontajneri nachádzajúcom sa na [REDAKOVANÉ]. Konanie je vedené na okresnom súde pod sp. zn. 61C/36/2018.

3. Okresný súd vo veci najprv vydal platobný rozkaz 26. marca 2018, proti ktorému sťažovateľ podal odpor 30. apríla 2018, pričom došlo k zaslaniu replík a duplík sporových strán. Okresný súd rozsudkom č. k. 61C/36/2018 z 8. februára 2022 žalobe vyhovel a priznal žalobcovi proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Sťažovateľ 20. apríla 2022 podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie z uvedených dôvodov: (i) rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 365 ods. 1 písm. h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), (ii) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP a (iii) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 365 ods. 1 písm. d) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému konaniu namieta nečinnosť okresného súdu, resp. jeho činnosť označuje ako neefektívnu, čo zdôvodňuje takmer štvorročnou pasivitou. Celkovú dĺžku konania, ktoré prebieha od roku 2018, považuje za neprimeranú, pričom poukazuje aj na to, že prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené po viac ako troch rokoch. Podľa jeho tvrdení okresný súd v období od júna 2018 do februára 2022 bol absolútne pasívny a vo veci nerealizoval žiadne úkony. *Inter alia* sťažovateľ uviedol, že povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd. Vec podľa jeho názoru nie je skutkovo ani právne náročná a on k zbytočným prietáhom v konaní neprispel. Ďalej uviedol, že podľa judikatúry ústavného súdu sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní adresovaná predsedovi okresného súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) nepredstavuje účinný prostriedok nápravy, a z uvedeného dôvodu takúto sťažnosť predsedovi okresného súdu nepodal.

5. Sťažovateľ sa domnieva, že dĺžka konania dosahuje dokonca takú intenzitu, že je dôvodné aj vyslovenie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy. Konštatoval, že dĺžka súdneho konania hrubo presahuje všetky ústavnoprávne limity prípustnej dĺžky konania a je flagrantným porušením judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

III.

Postup v konaní

6. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 361/2022 z 23. júna 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní okresného súdu. V časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

7. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že sťažnosť sťažovateľa považuje za nedôvodnú. Tiež uviedol, že sťažovateľ mal vedomosť o termíne pojednávania nariadeného na 8. február 2022, pretože ho okresný súd nariadil ešte 30. júla 2021. Sťažovateľovi vytýka, že pred podaním ústavnej sťažnosti nevyčerpal sťažnosť adresovanú predsedovi súdu. Podľa jeho názoru písomné štádium konania (§ 167 CSP) je zákonný postup pri príprave pojednávania. V závere žiada zohľadniť skutočnosť, že je dlhodobo enormne zaťažený. K celkovej dĺžke konania podľa názoru okresného súdu prispela aj nepriaznivá pandemická situácia.

III.2. Replika sťažovateľa

8. Sťažovateľ tvrdenia okresného súdu vníma ako nedôvodné z nasledujúcich dôvodov: (i) sťažnosť na prietahy nie je účinným prostriedkom nápravy a nepredstavuje nevyhnutný predpoklad na podanie ústavnej sťažnosti, (ii) žiadosť o odročenie pojednávania po podaní ústavnej sťažnosti nemá vplyv na prietahy, ktorých sa okresný súd dopustil, (iii) pripomína, že je v prevažnej väčšine prípadov v pozícii žalovaného, a preto mu nemožno súdivosť pripísať, (iv) interné prerozdeľovanie vecí nemôže mať negatívny vplyv na právne postavenie sťažovateľa, (v) zlyhávanie štátu v zabezpečení efektívnej správy súdov nemôže byť dôvodom a ani ospravedlnením na zbytočné prietahy, (vi) okresný súd aj v čase pandémie mohol a mal konať formou videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie (§ 175 CSP), (vii) v konaní nerobil žiadne obštrukcie a riadne s okresným súdom spolupracoval.

9. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že okresný súd svojím postupom spôsobil zbytočné prietahy v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

12. Povinnosťou súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022).

13. Ústavný súd pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 22/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sa právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci (predmet sporu) a jej význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

14. Predmetom napadnutého konania je spor o zaplatenie sumy 834,82 eur z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Obdobné spory predstavujú štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, preto vec nemožno označiť za skutkovo či právne zložitú. Ústavný súd v správaní sťažovateľa nezistil také skutočnosti, ktoré by prispeli k zbytočným prietahom v konaní. Avšak pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil skutočnosť, že sťažovateľ na zbytočné prietahy okresný súd neupozornil písomnou urgenciou a tiež neinicioval proces odstránenia zbytočných prietáhov sťažnosťou adresovanou predsedovi okresnému súdu.

15. Ústavný súd tak posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (7. marca 2018) do podania ústavnej sťažnosti (3. februára 2022), teda viac ako štyri roky. V súlade s judikatúrou ústavného súdu je optimálna doba rozhodovania na jednom stupni konania v trvaní troch rokov (rozsudok ESLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

16. Ústavný súd z ústavnej sťažnosti a vyjadrení účastníkov konania zistil, že napadnuté konanie začalo podaním žaloby 7. marca 2018. Okresný súd venoval písomnej fáze konania (§ 167 CSP) takmer dva roky (od 11. mája 2018 do 17. februára 2020). Z chronológie úkonov vyplýva,

že okresný súd viac ako rok prerozdeľoval vec bez bližšieho zdôvodnenia (od 24. júna 2020 do 18. novembra 2021). Z dôvodu podaného odvolania sťažovateľom (20. apríla 2022) okresný súd 13. júla 2022 vyhotovil predkladáciu správu Krajskému súdu v Bratislave.

17. Okresný súd dĺžku konania ospravedlňoval zaťaženosťou súdneho oddelenia, nelichotivou personálnou situáciou na súde, ako aj nepriaznivou pandemickou situáciou. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017). Aj počas pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 57/2022).

18. Okresný súd sťažovateľovi vytýka, že pred podaním ústavnej sťažnosti nevyčerpal sťažnosť na prieťahy adresovanú predsedovi súdu podľa § 62 ods. 1 zákona o súdoch. Ústavný súd túto skutočnosť zohľadňuje v rámci vlastnej judikatúry, podľa ktorej takáto sťažnosť nepredstavuje účinný prostriedok nápravy (IV. ÚS 26/2012, IV. ÚS 93/2012, obdobne rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07 a rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07). Avšak uvedenú skutočnosť neprehliadol pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

19. Ústavný súd v súvislosti s už uvedeným pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (IV. ÚS 396/04). Ústavný súd dospel k názoru, že išlo o nečinnosť a nesústredenú, resp. neefektívnu činnosť okresného súdu. Vzhľadom na podrobné analýzy ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

20. Podľa vyjadrenia okresného súdu v súčasnosti prebieha odvolacie konanie z dôvodu podaného odvolania sťažovateľom. Aj napriek uvedenému ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy). Po rozhodnutí veci samej bude ešte nasledovať minimálne rozhodovanie o výške náhrady trov konania, o ktorej, kým nie je rozhodnuté, prípad nie je uzavretý (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11) (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

22. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného

zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Zohľadňujúc dĺžku konania na okresnom súde v trvaní viac ako štyri roky, nesústredenú, resp. neefektívnu činnosť v postupe okresného súdu, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľa, správanie sťažovateľa, ústavný súd v súvislosti s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považoval za adekvátne priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 1 500 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia). V prevyšujúcej časti uplatneného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 738,47 eur (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2022 predstavuje sumu 193,50 eur spolu s režijným paušálom v sume 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a sumu 246,16 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2022 vrátane 20 % DPH. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky), čo spolu predstavuje sumu 738,47 eur.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 3. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu